

החובל פרק שמיני בבא קמא

פ"א

עין משפט נר מצוה

כ"א א מ"י פ"א מ"ה
עדות הלכה א סמג
עין קי טו"מ סימן ל"א:
ע ב טו"ש א"ע סימן
פ"ה סעיף י:
ע"א ג מ"י פ"י מהלכות
אשדות הלכה י ופ"ד
מהלכות חובל ומזיק הלכה
י"ט סמג עין מח סימן ע
טו"ש א"ע סימן כו
סעיף ג וסימן קה סעיף א
וטו"ש מ"מ סימן סמג
סעיף י:
ע"ב ד מ"י מהלכות מביאה
הלכה י"ג וע"ש סמג
עין פ"ב טו"ש מ"מ סימן
סו סעיף כ"ג:

רבינו חננאל

אמר רבא הילכתא טובת
הנאה לאשה ואין הבעל
אוכל פירות. מאי טעמא,
פירא תקינו ליה רבנן
לבעל, פירא דפירא לא
תקינו ליה רבנן. ולא
עבדה דרין קרובי
גרוהתי. ואי תרוב, תנינא
להקנת אושא הא דתנן
העבד והאשה פגיעתן
רעה והחובל בהן חיובי
ודון שחבלו באחר פטורין,
ואי סלקא דעתא ליתיה
תובין, תובין
מהיום ולאחר מיתה
ותיחובי ליה לנחבל.
ולטעמין, תובין נכסי
מלווה בטובת הנאה ותיחובי
התנן לא להאי תקנת
אושא. אמר רבא הילכתא
טובת הנאה לאשה, פיר'
כלומר האשה תחת בעלה
ומכרה כתובתה לאחד
על דעת שאם נתאלמנה
או נתרשה יקח מה
שבכתובתה עד גמרא,
ויקח כלום. זה המכר
יקרא טובת הנאה והדמים
שלה הן, ואין לבעל
לימור נקח בדמים קרקע
ואוכל פירותיה דרין נכסי
מלווה. ואי מחייבת לה,
לחובנו לכתובתה בטובת
הנאה ותיחובי ליה, פיר'
לנחבל. המוכר שטר חוב
לחבירו וחזרו ומחלו בעלה
כ"י, כל לגבי בעלה

דיש לו לתנא לשנות ריבוי תשלומין גבי עדים וזוממין כמו שיכול
להרבות אלסל ואח"ל דנכסי לאן צרול יכולה למכור אס כן יותר
היו מפסידים הזוממין לאשה כשהיו אומרים שגירשה ונתן לה
כתובתה על נכסי לאן צרול שהיתה יכולה למכור לגמרי מעל
מנה ומאמית שאין יכולה למכור
לגמרי אלסל דההיא [דמכות] (דמכרה)
שצאין להעיד ולהפסיד לבעל שאומרים
שגירשה ולא נתן כתובה יותר היו
מפסידים לו על מנה ומאמית שהיו
מחייבים אותו ליתן ושמה היה נפטר
מליתן אס תמות האשה בחייו מעל
נכסי לאן צרול דשמה תמכור האשה
ולא יפטר במיתתה ולכן נקט הזוממן
על דבר שיש צו ריבוי תשלומין אלסל:
פירא דפירא א"א תקינו ליה רבנן.
היינו במילי דלתו מעלמא
כגון טובת הנאה דכתובה וכגון גונב
ולד זהממ מלוג דמשלם כפל לאשה
דלאמרין בריש האשה שנפלו לה
נכסים (מכות דף ע"ט:) משום דלא
תקינו ליה רבנן פירא דפירא אלסל
פירא דפירא דלתי מגופיה כגון ולד
ולדות זהממ מלוג פשיטא דתקינו
ליה רבנן דתמן לעולם הוא אוכל פירי
פירות ונראה דפירי דפירי לא תקינו
ליה רבנן דהתם לא היו כי האי דהכא
דנתי דמשלם כפל לאשה נראה דבאומרו
כפל ילקח קרקע והוא אוכל פירות
ונראה נמי דכ"ש גונב זהממ מלוג
עלמא דמשלם כפל לאשה:

טעמא מאי שאל תהא ק"ה
בעיניו להוציאה. ומימיה
דכריש א"ע"פ (מכות ד' ד'): משמע
ללאו היינו טעמא דר"מ גבי הא דתנן
רבי מאיר אומר כל הפוחת לנפולה
ממאמית ולאננה ממנה הרי זה
צוילתו צעילת ונות ודייק בגמרא כל
הפוחת אפילו צעילת אלא קסבר
תנא דצ"ל אפילו לא וידין דלמחר לא
לית לך אלא מנה לא סמכה דעתה
והוי צעילתו צעילת ונות הא שמעינן
ליה לר"מ דדרכנן תנא קיים משמע
דמשום שיש לה ולא סמכה דעתה
כשאמר לה לית לך אלא מנה הוא
דחויא צעילתו צעילת ונות הא אס
הוא תנא קיים ולא היה לה כלל לא
היה צעילתו צעילת ונות וי"ל דכ"ש
אי תנא קיים ולית לה דחויא צעילתו

HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

והרי היא תחתיו ומשמשותו ונמצאו וזוממין
אין אומרים ישלמו כל כתובתה אלא טובת
הנאה כתובתה איזהו טובת הנאה כתובתה
א"א אומרים כמה אדם רוצה ליתן בכתובה של
זו שאם נתארמלה או נתרשה ונאה ואת
יירשנה בעלה ואי סלקא דעתך ליתא לתקנת
אושא אמאי יירשנה בעלה תובין כתובתה
לגמרי אמר אביי אם אמרו בנכסי מלוג
יאמרו בנכסי צאן ברזל אמר אביי טובת
הנאה * הואיל ואתא לידן נימא בה מילתא
טובת הנאה לאשה הויא דאי ס"ד לבעל
הויא לימרו לה עדים מאי אפסדינך אי
הות מוזנת לה לטובת הנאה בעל הוה שקיל
מינך אמר רב שלמן משום דאיכא רווח
ביתא אמר רבא * הלכתא טובת הנאה
לאשה ואין הבעל אוכל פירות מאי טעמא
פירא תקינו ליה רבנן פירא דפירא לא
תקינו ליה רבנן כי אתא רב פפא ורב הונא
בריה דרב יהושע מבי רב אמרי תנינא לתקנת
אושא העבד והאשה פגיעתן רעה החובל
בהן חיוב והם שחבלו באחרים פטורין * ואי
ס"ד ליתא לתקנת אושא תובין נכסי מלוג
ותתן ליה ולטעמין נתי נמי דאיתיה לתקנת
אושא ולא מצי מוזנה לגמרי תובין לנכסי
מלוג בטובת הנאה ותתן ליה אלא דלית לה
ה"נ דלית לה ותובין כתובתה בטובת הנאה
ותתן ליה הא מני רבי מאיר היא דאמר
א"א אסור לו לאדם שישא את אשתו אפילו
שעה אחת בלא כתובה וטעמא מאי כדי
שלא תהא קלה בעיניו להוציאה הכא לא
מגרש לה דאי מגרש שטר אתו הגך דרובי
גבו לה לכתובתה מיניה אלא טובת הנאה

והרי היא תחתיו ונאגרשה ע"י עדים אחרים כי משתכחי
הק עדים וזוממין הוו משלמין לה כל כתובתה דהא צעו לאפסודי
כולה מינה דקאמרי נתן לה אכל השתא שמה אינה עמידה ליטול
כתובתה לעולם שמה תמות ויירשנה בעלה ונמצא שלא היו מפסידין
אותה כלום לפיכך אין אומרים ישלמו
לה כתובתה אלא אומרים כמה אדם
רוצה ליתן לה מיד בכתובתה על
הספק שאם נתארמלה או נתרשה
יטולה הוא ואס תמות ויירשנה בעלה
והוא יפסיד מה שנתן ודמים הללו
יתנו לה העדים לטובת הנאה זו
מפסידין אותה מיד שאם תנא
למוכרה צטובת הנאה זו לא תוכל.
טובת הנאה כלומר דבר מועט: אס
אמר נכסי מלוג. שמוכל למוכרן
ואין הצעל מוילא מיד הלקוחות שהרי
אס פיתחו פיתחו לה ואס הומירו
הומירו לה: יאמרו נכסי לאן צרול.
בכתובתה דהיינו דנושא שהניסה לו
בשומא מצית אביה וכותבין אותה
בכתובתה ומקבל עליה חתן אחריות
ואס פיתחו פיתחו לו ואס הומירו
הומירו לו דלאמרין ציציתות באלמנה
א"י נמי דפסקין התם
(כ"י ע"ט.) הלכתא איתיה
נקטת במסירה (רשב"ם)
ב"ב קמ"ו.) וחזרו ומחלו.
המוכר שהוא מלוג מלוג
ללוג. מחול. דלמחר ליה
לוג ללוקח לאו בעל דברים
דדי אס (מכות פ"ה)
דלא מכר לו רשעין למי
אלא כל זכות שבעה לדי,
ולא עדיף האי לוקח
ממלוג דלתי ממחמה
דמלוג ומיח משומי
יחזיר לו מוכר ללוקח, דהא
הלכתא היא דליינין דינא
דגמרי וזה הפסד משומי
כסוף שערותיו של חבירו,
דקיימא לן דחייב, משהוא
עובדא דכפיה רפסא לרבי
אש ואנני מיניה כי
כסורא ללמא (רשב"ם)
ש"ס. ואפילו יורש. של
מלוג. מוחל. שטלו לא
נחמין ללוקח כלום אלא
מחמת תשובת ורי תנא
אללו (קדושין פ"ח.) וסביר
הוא דלא אסר כח של
לוקח במה שמסגר לו
שטר המלוג אלא לזכות
במחל המלוג צו במקום
הלוג או יורש, אך לא
נפקר שערותיו מן המלוג,
וקרינא ביה עבד לוג לאש
מלוג ויכול למחול שערותיו
(רשב"ם ש"ס.)

מילי גינהו ומילי לא משתעבדי אלמא לא מילי דמוזבני בדינרי גינהו
אלא משום דשמואל א"א דאמר שמואל יהמוכר שטר חוב לחבירו וחזרו
ומחלו מוחל ואפי' יורש מוחל אמרי זבוגי זבין ותתן ליה ואי מחלה ליה לגבי
בעל תמחלה אמרי כל לגבי בעל ודאי מחלה ליה ואפסדיניה לההוא זבינא
בדיים לא אפסדיניהו וכי תימא זבינא ניהליה לההוא דחבלה ביה בטובת הנאה
דאי

צעילת ונות אלא התם דייק דקסבר תנא דצ"ל קמני בתולה שאין לה מאמית ולאננה שאין לה מנה כ"י ש"מ דה"ק כל הפוחת
אפי' באותו ענין שיש לה אפי' הכי הויא צעילתו צעילת ונות וא"ת מנה ליה דמייירי בתנאה דלמא מודה ר"מ דתנא קיים וה"ק כל הפוחת
אפי' באותו ענין שיש לה כגון בסוף ביאה דלמחר התם בסוף שמעתי דדברי הכל אינה מוחלת וי"ל דלשון כל הפוחת משמע שהוא
פוחת לה ובסוף ביאה אין יכול לפחות אלא היא פוחתת לעצמה ולא שייך לשון פוחת אלא בתנאה אי נמי מדנקט כל דייק:
ב"א גבי בעלה ודאי מחלה. וא"ת ותובין לבעל גופיה ותיחבי ליה לנחבל וי"ל שהבעל לא ירצה לקנות שלא להפסיד לשאמו א"י
הא מוקמי לה בסמוך כר"מ דלמחר לשהות עם אשתו בלא כתובה אסור וא"ת והיאך יכולה למחול האמר בריש א"ע"פ (מכות
דף מ.) דבסוף ביאה אינה יכולה למחול וכ"ת דכתבה ליה התקבלתי הא משמע בפרק נערה (שם דף נ"א.) דלר"מ אפי' בהתקבלתי
אין יכולה למחול וי"ל ה"מ בתחילת הסוגיא אלסל לפי המסקנא דהתם דמפלגי ר' יהודה בין כתבה ליה התקבלתי וצין לא כתבה ליה
התקבלתי ה"ה לר"מ וא"ת ואכתי היאך תמחול הא מוקמין לה כר"מ דלמחר אסור לשהות עם אשתו בלא כתובה וי"ל לאחר שתמחול
יחזור ויכתוב לה כתובה ועי"ל דאפילו א"ת שאין יכולה למחול בעודה תמחוי אכתי ישעה קנוייה ויגרשנה ותמחול לו ואח"כ יחזירה
וא"ת כיון דאתא כר"מ דדאין דינא דגרמי א"כ לא תהא רשאה למחול מפני שתצטרך לשלם ללוקחות דלמחר שטר חוב לחבירו
וחזרו ומחלו מחול ואמרין התם (מכות דף פ"ה.) דלמאן דלדאין דינא דגרמי מגבי ביה דמי שטרע מעליא ומיחור מצי למימר דלפ"ה
לא תחוש ותמחול כיון דהשתא לית לה מיד לטויה אד"ג ללכשתחללנן תצטרך לשלם יותר מ"מ חשיב ליה אטורחי צי דינא שפני
כיון דסוף סוף השתא מיהא לא משלמין מיד ומלחי דרגיל ר"ת לפרש דאין חייבת לשלם אפילו לר"מ אלא מה שקבלה א"ט שפני
ואין להאריך כאן בדבר זה הקשה הר"ר שמואל ב"ר חיים ותובין כתובתה במעמד שלשתן דלאו אין יכולה למחול כמו שרגיל ר"י
לקדק מההיא דתניא בהאיש מקדש (קדושין דף מ"ו:) התקדשי לי בשטר חוב או שהיה לו מלוג ציד אחרים והירשה עליהם רבי
מאיר אומר מקדשם ותכמים אומרים אינה מקדשת ומיחך דבמלוג בשטר קמפלגי באשה סמכה דעתה ודכוילי עלמא אית להו
דשמואל דלמחר המוכר שטר חוב לחבירו וחזרו ומחלו מחול וצמלוה על פה פליגי בדבר הוה דלמחר תהו לפלוני במעמד שלשתן
קנה דרבנן לית להו שיעיל מעמד שלשתן במלוג אלא בפקדון ואס היה יכול למחול מהו חושש אי אית להו דרצ הוה במלוג כיון
דקצירה ליה דלא סמכה דעתה ותיחך ר"י * דמעמד שלשתן אין מועיל בכתובה בעודה תחת בעלה כיון דעדיין לא ניתנה לגבות
וא"ת ויכתוב שטרע בשמיה דלא לא מצי מחלה דלמחר בכתובת (מכות דף פ"ה.) והכא יחא דשמה הבעל לא ירצה אלסל בסמוך גבי
היא